

ISSN online 2707-7292

ISSN 2220-6310

DOI: 10.33216/2220-6310/2026-112-1-196-213

УДК: 378: [342. 813: 373. 2]

ОСВІТНЯ ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ

М.В. Роганова

ORCID 0000-0003-3616-2282

У статті розглянуто проблему формування дослідницької культури майбутніх педагогів дошкільної освіти як важливої складової їхньої професійної підготовки. Наголошено, що сучасний вихователь має володіти не лише професійними знаннями та вміннями, а й навичками науково-дослідної діяльності, які забезпечують здатність аналізувати педагогічні явища, знаходити ефективні шляхи розв'язання професійних проблем та впроваджувати інновації в освітній процес.

Дослідницьку компетентність педагога дошкільної освіти визначено як інтегративне утворення, що охоплює мотивацію до наукового пошуку, систему знань, дослідницькі вміння та особистісні якості, необхідні для здійснення науково-педагогічної діяльності. Встановлено, що її формуванню сприяє розвиток умінь визначати проблему дослідження, обґрунтовувати її актуальність, формулювати мету і завдання, добирати методи дослідження, аналізувати результати та презентувати їх.

Особливу увагу приділено діяльності освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя як інноваційного середовища для розвитку дослідницьких умінь здобувачів освіти, зокрема висвітлено особливості використання сучасних освітніх технологій у діяльності освітньої дослідницької лабораторії «Духовні основи дошкільного дитинства» як засобу формування дослідницької компетентності, творчого мислення та професійної готовності майбутніх педагогів дошкільної освіти. Охарактеризовано потенціал проєктних, змішаних і дистанційних технологій навчання, цифрових освітніх платформ, вебквестів, електронного портфоліо, педагогічного коучингу, фасилітації та рефлексивної практики у

забезпеченні інтеграції освітньої, наукової й практичної діяльності студентів. Зроблено висновок, що комплексне використання зазначених технологій сприяє розвитку дослідницьких умінь, професійної рефлексії, самостійності, академічної взаємодії та готовності майбутніх вихователів до інноваційної професійної діяльності.

Ключові слова: *майбутній вихователю; педагог дошкільної освіти; дослідницька компетентність; дослідницька культура; освітня дослідницька лабораторія; науково-дослідна діяльність; професійна підготовка; дослідницьке навчання; інноваційні технології; дошкільна освіта.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Сучасний етап розвитку дошкільної освіти характеризується динамічними змінами, пов'язаними з цифровізацією освітнього простору, оновленням змісту освіти, впровадженням інноваційних педагогічних технологій та підвищенням вимог до професійної компетентності педагогічних працівників. У цих умовах особливої актуальності набуває проблема підготовки майбутнього вихователя як педагога-дослідника, здатного не лише здійснювати освітню діяльність, а й аналізувати педагогічні явища, критично оцінювати освітні практики, впроваджувати інновації та здійснювати науковий пошук для розв'язання професійних завдань.

Сучасний вихователю закладу дошкільної освіти має бути готовим до постійного професійного самовдосконалення, творчого пошуку нових підходів до навчання й виховання дітей, використання результатів педагогічних досліджень у практичній діяльності. Водночас аналіз практики професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти свідчить про наявність суперечностей між потребою суспільства у висококваліфікованих, творчих і дослідницьки орієнтованих фахівцях та недостатнім рівнем сформованості в студентів дослідницьких умінь і навичок; між необхідністю інтеграції наукової та практичної підготовки майбутніх вихователів і переважанням традиційних форм організації освітнього процесу; між можливостями сучасних цифрових технологій для організації дослідницької діяльності та недостатнім рівнем їх використання у професійній підготовці здобувачів освіти.

Особливого значення проблема набуває в умовах реформування системи освіти України, реалізації положень Концепції розвитку педагогічної освіти, Базового компонента дошкільної освіти та впровадження компетентнісного підходу. Зазначені нормативні документи орієнтують заклади вищої освіти на підготовку конкурентоспроможного

фахівця, здатного до інноваційної діяльності, дослідницької роботи та ефективного використання сучасних освітніх технологій.

Одним із перспективних шляхів розв'язання окресленої проблеми є створення та функціонування освітніх дослідницьких лабораторій, які забезпечують інтеграцію навчальної, наукової та практичної діяльності студентів. Такі лабораторії сприяють формуванню дослідницької культури майбутніх вихователів, розвитку їхнього творчого потенціалу, критичного мислення, навичок проєктування та реалізації педагогічних досліджень. Крім того, вони створюють умови для використання сучасних цифрових ресурсів, STEM-технологій, проєктного навчання та інших інноваційних підходів, що відповідають вимогам сучасної освіти.

У зв'язку з цим особливої актуальності набуває теоретичне обґрунтування сутності, структури та функцій освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя, а також визначення сучасних технологій її функціонування як ефективного засобу формування професійної та дослідницької компетентності здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми, і на які спирається автор. Проблема створення дослідницько орієнтованого освітнього середовища професійної підготовки майбутніх вихователів набуває особливої актуальності в контексті трансформації педагогічної освіти від репродуктивної моделі засвоєння знань до моделі активного пізнання, педагогічного дослідження та конструювання власного професійного досвіду.

Аналіз сучасних досліджень засвідчує посилення уваги науковців до практико-діяльнісної та дослідницької спрямованості професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти. Н. Кот та І. Улюкаєва розглядають науково-дослідну роботу магістрантів як важливий чинник формування дослідницької компетентності, акцентуючи на системному залученні здобувачів до самостійного наукового пошуку (Кот, Улюкаєва 2026). С. Діхтяренко обґрунтовує діяльнісний підхід як методологічну основу підготовки майбутніх фахівців до дослідно-експериментальної роботи з дітьми, що передбачає набуття професійного досвіду безпосередньо у процесі виконання практичних і дослідницьких дій (Діхтяренко, 2025). Суміжний напрям представлено в дослідженнях Л. Козак та Г. Борин. Л. Козак доводить продуктивність проєктного навчання у формуванні готовності майбутніх педагогів дошкільної освіти до інноваційної діяльності та виокремлює проєктувальний компонент як значущий складник професійної підготовки (Козак, 2021). Г. Борин конкретизує можливості діяльнісного підходу в підготовці майбутніх педагогів до творчої художньо-конструктивної діяльності з дітьми дошкільного віку, підкреслюючи

значення активної практичної діяльності здобувачів (Борин, 2019). Практико-орієнтований вектор професійної підготовки простежується також у працях І. Шульги (2026), Г. Біличенко та О. Міхєєвої (2024). І. Шульга актуалізує формування інклюзивної компетентності майбутнього вихователя, тоді як Г. Біличенко й О. Міхєєва обґрунтовують потенціал спеціально організованого практикуму для розвитку професійної комунікативної культури здобувачів. Актуальні питання використання цифрових технологій в системі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти досліджує Т. Паска (Паска, 2025).

Отже, у сучасному науковому дискурсі достатньо ґрунтовно представлені дослідницький, діяльнісний, проєктний, інноваційний і практико-орієнтований напрями підготовки майбутніх вихователів. Водночас недостатньо концептуалізованим залишається питання їх інтеграції в єдине освітньо-дослідницьке середовище. Це дає підстави розглядати освітню дослідницьку лабораторію майбутнього вихователя як інтегративну організаційно-педагогічну модель, що поєднує навчальне дослідження, педагогічне експериментування, проєктування, професійну комунікацію та апробацію інноваційних технологій у процесі фахової підготовки.

Аналіз сучасних зарубіжних досліджень засвідчує поступове утвердження підходу, відповідно до якого майбутній педагог розглядається не лише як споживач наукового знання, а як активний суб'єкт дослідницької діяльності, здатний формулювати професійні проблеми, здійснювати спостереження, аналізувати освітні ситуації, збирати й інтерпретувати дані та на їх основі вдосконалювати педагогічну практику.

Важливе значення для теоретичного обґрунтування освітньої дослідницької лабораторії мають результати дослідження С. Valls-Bautista, A. Solé-Llussà та М. Casanoves. Автори розглядають *inquiry-based laboratory activity* як форму організації підготовки майбутніх педагогів, що передбачає безпосереднє залучення здобувачів освіти до виконання дослідницьких процедур. На матеріалі підготовки майбутніх учителів дослідники встановили, що лабораторна діяльність, побудована на принципах *inquiry-based learning*, сприяє розвитку не лише предметних знань, а й науково-дослідницьких умінь. Особливо важливим є висновок про взаємозв'язок дослідницьких дій із когнітивними процесами різного рівня складності. Отже, лабораторія в системі професійної педагогічної освіти може розглядатися не як спеціально обладнане приміщення для виконання окремих практичних завдань, а як організаційно-дидактичне середовище активного дослідження, у якому майбутній педагог послідовно опановує логіку наукового пізнання (Valls-Bautista, Solé-Llussà & Casanoves, 2021).

Концептуально близькою є позиція N. Contreras, E. Liesa та M. Giralt-Romeu, які досліджували трансформацію уявлень майбутніх педагогів про inquiry у процесі дослідницько орієнтованої практики. Результати дослідження засвідчили зростання частоти та складності форм дослідницької діяльності після участі студентів в inquiry-based practicum. Науковці встановили, що особливе значення для формування складнішого розуміння дослідницького процесу має його систематизація за послідовними етапами. Зазначене положення є принципово важливим для проектування освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя, оскільки її діяльність доцільно структурувати відповідно до логіки педагогічного дослідження: виявлення проблеми, формулювання дослідницького питання, планування діяльності, отримання й аналіз даних, інтерпретація результатів та професійна рефлексія (Contreras, Liesa & Giralt-Romeu, 2024). Дослідження A. Achurra, A. Uskola та T. Zamalloa акцентує увагу на проблемі готовності майбутніх педагогів до реалізації inquiry-based science education. Автори доводять, що формальне ознайомлення студентів із дослідницькими методами ще не забезпечує їхньої готовності до використання inquiry у майбутній професійній діяльності. Важливим є формування суб'єктивного відчуття професійної готовності, розуміння логіки дослідницького навчання та набуття досвіду самостійного проектування відповідних освітніх ситуацій. У контексті підготовки майбутнього вихователя це дозволяє стверджувати, що освітня дослідницька лабораторія повинна забезпечувати перехід від теоретичного вивчення методів педагогічного дослідження до їх практичного застосування під час моделювання реальних і квазіпрофесійних ситуацій дошкільної освіти (A. Achurra, A. Uskola & T. Zamalloa, 2024).

Значний потенціал для осмислення технологічного компонента дослідницької лабораторії містить бібліометричне та метасинтетичне дослідження M. Am, M. Mirawati, A. Hopiani та R. Despriliani. Аналіз розвитку instructional technology in early childhood education засвідчує посилення наукового інтересу до цифрових, інтерактивних та технологічно підтримуваних освітніх середовищ. Дослідники наголошують на необхідності переходу від фрагментарного використання цифрових інструментів до їх педагогічно обґрунтованої інтеграції в освітній процес. Це положення дає підстави розглядати цифрові технології як структурний компонент освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя. Цифрові засоби можуть використовуватися для документування педагогічних спостережень, створення електронних дослідницьких портфоліо, аналізу освітніх ситуацій, візуалізації результатів, колективного опрацювання даних і представлення студентських дослідницьких проєктів (Am, Mirawati, Hopiani & Despriliani, 2025).

Найбільш продуктивним для теоретичного обґрунтування освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя є інтегративний підхід, який поєднує дослідницьке навчання, практико-орієнтовану діяльність та педагогічно доцільне використання сучасних цифрових технологій. За такого підходу освітню дослідницьку лабораторію майбутнього вихователя пропонуємо розуміти як спеціально організоване інноваційне освітньо-дослідницьке середовище професійної підготовки, у межах якого здобувачі дошкільної освіти здійснюють систематичне педагогічне дослідження професійно значущих проблем шляхом спостереження, експериментування, проєктування, аналізу освітніх даних, апробації педагогічних рішень та рефлексивного оцінювання отриманих результатів із використанням традиційних і цифрових дослідницьких технологій.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття.

Аналіз сучасних досліджень дозволяє констатувати поступову зміну функціонального призначення лабораторного середовища в педагогічній освіті. Відбувається перехід від лабораторії як матеріально-технічного простору до лабораторії як відкритої освітньо-дослідницької екосистеми професійного становлення майбутнього педагога. Водночас недостатньо дослідженим залишається питання структурно-функціональної організації саме освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя, визначення її компонентів, технологічного забезпечення та механізмів інтеграції дослідницької діяльності з професійною підготовкою фахівців дошкільної освіти. Зазначена наукова прогалина визначає перспективність подальшого теоретичного та експериментального дослідження означеної проблеми.

Метою статті є обґрунтування теоретичних засад діяльності освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя «Духовні основи дошкільного дитинства» та визначення сучасних технологій її функціонування в системі професійної підготовки педагогів дошкільної освіти.

Завдання статті:

1. Обґрунтувати теоретичні засади діяльності освітньої дослідницької лабораторії майбутнього вихователя «Духовні основи дошкільного дитинства» як інноваційної форми інтеграції освітньої, науково-дослідної та практичної підготовки здобувачів вищої освіти.
2. Охарактеризувати організаційно-змістові особливості функціонування освітньої дослідницької лабораторії в системі професійної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти.

3. Визначити та проаналізувати сучасні освітні технології, що забезпечують ефективне функціонування лабораторії та сприяють формуванню професійної, дослідницької й духовно-ціннісної компетентності майбутніх вихователів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. Формування дослідницької культури майбутніх педагогів дошкільної освіти розглядається в сучасному науково-освітньому просторі як системний процес професійної підготовки, що інтегрує когнітивні, діяльнісні, рефлексивні та ціннісно-мотиваційні компоненти педагогічної діяльності. У контексті трансформації вищої педагогічної освіти дослідницька культура набуває статусу інтегративної характеристики професійної готовності майбутнього вихователя, що забезпечує здатність до критичного аналізу освітніх явищ, проектування педагогічних інновацій та рефлексивного вдосконалення практики. Сучасні дослідження у сфері teacher education підкреслюють, що дослідницька культура є не лише складовою професійної компетентності, а й механізмом формування автономного професійного мислення (Bogush, A., Kovshar, O., Kovtun, O., & Bulgakova, 2020).

Еволюція поняття «дослідницька культура педагога» пов'язана з переходом від знанневої до компетентнісної парадигми освіти. У класичних підходах педагогічна діяльність розглядалася як трансляція знань, тоді як сучасні дослідження (Darling-Hammond, 2017; Cochran-Smith, 2020) акцентують на дослідницькій природі педагогічної праці, де вчитель виступає як практик-дослідник. У цьому контексті дослідницька культура визначається як здатність педагога системно здійснювати педагогічне дослідження, інтерпретувати освітні дані та інтегрувати результати досліджень у практику. Для дошкільної освіти це особливо актуально, оскільки вихователь працює з динамічними процесами розвитку дитини, які потребують постійного спостереження, аналізу та корекції педагогічних впливів.

У працях українських дослідників (Н. Богуш, І. Ковшар, Л. Хомич, О. Галіченко та ін.) підкреслюється, що дослідницька культура майбутнього педагога дошкільної освіти формується як результат інтеграції теоретичної підготовки, практичного досвіду та рефлексивної діяльності (Bogush, A., Kovshar, O., Kovtun, O., & Bulgakova, 2020); Halchenko, 2021). Зокрема, акцентується на тому, що професійна підготовка вихователів у закладах вищої освіти України поступово переходить до моделі дослідницько орієнтованого навчання, де студенти залучаються до виконання міні-досліджень, аналізу педагогічних кейсів та рефлексії власної практики. Це

узгоджується з європейськими тенденціями research-based teacher education, де дослідження виступає не додатком, а основою професійної підготовки.

Теоретичне осмислення дослідницької культури передбачає її розгляд у взаємозв'язку з професійною та методологічною культурою педагога. Професійна культура охоплює систему цінностей, норм і способів педагогічної діяльності, тоді як методологічна культура визначає здатність до усвідомлення і застосування наукових підходів у педагогічному процесі. Дослідницька культура в цьому контексті виступає інтегративним рівнем, що забезпечує перехід від репродуктивної діяльності до творчо-аналітичної та інноваційної практики. Як зазначається в міжнародних дослідженнях (Burnard et al., 2016; Avalos, 2018), саме дослідницька орієнтація педагога визначає якість освітніх рішень у складних і невизначених педагогічних ситуаціях.

Структурно дослідницька культура майбутнього педагога дошкільної освіти включає когнітивний компонент, що передбачає знання методології педагогічного дослідження, статистичних і якісних методів аналізу, а також розуміння закономірностей розвитку дитини; діяльнісний компонент, пов'язаний із практичними навичками проведення досліджень у реальному освітньому середовищі; рефлексивний компонент, що забезпечує здатність до критичного аналізу власної педагогічної діяльності; та ціннісно-мотиваційний компонент, який відображає професійну установку на безперервне самовдосконалення і дослідницьку активність.

Особливого значення у формуванні дослідницької культури набуває цифровізація освіти. Сучасні дослідження у сфері digital education (Redecker, 2017) доводять, що цифрові технології змінюють характер педагогічного дослідження, розширюючи доступ до даних, інструментів аналітики та платформ для сучасного навчання.

У підготовці майбутніх вихователів цифрові технології забезпечують можливість реалізації blended learning, онлайн-спостережень педагогічної практики, а також використання цифрових портфоліо як інструменту рефлексії. Крім того, розвиток штучного інтелекту в освіті створює нові можливості для аналізу освітніх даних, що безпосередньо впливає на формування дослідницької компетентності педагога.

Порівняльний аналіз українського та міжнародного підходів свідчить про наявність спільних тенденцій, однак різний рівень інституційної реалізації. В Україні дослідницька культура майбутніх педагогів дошкільної освіти переважно формується в межах навчальних дисциплін і педагогічної практики, тоді як у міжнародному контексті вона інтегрована в усі етапи професійної підготовки. Водночас українські наукові школи (зокрема представники дошкільної педагогіки) акцентують на важливості

культурологічного та гуманістичного підходу, що забезпечує розвиток ціннісної складової дослідницької діяльності.

Інтеграція дослідницької культури в компетентнісну модель педагога дошкільної освіти передбачає її включення як наскрізного компонента професійної підготовки. Це проявляється у здатності майбутнього вихователя здійснювати педагогічну діагностику, аналізувати індивідуальні особливості розвитку дітей, проєктувати освітнє середовище та оцінювати ефективність педагогічних технологій. У цьому контексті STEM-освіта та цифрове навчання виступають як інструменти розвитку дослідницького мислення, оскільки вони орієнтовані на вирішення проблемних ситуацій, експериментування та моделювання.

Проблеми формування дослідницької культури в сучасних умовах пов'язані з недостатньою інтеграцією дослідницьких методів у практичну підготовку студентів, обмеженим доступом до сучасних дослідницьких інструментів, а також нерівномірністю розвитку цифрової компетентності. Крім того, спостерігається розрив між теоретичною підготовкою та реальними умовами педагогічної практики в закладах дошкільної освіти, що знижує ефективність формування дослідницьких навичок.

Таким чином, дослідницька культура майбутнього педагога дошкільної освіти постає як багатовимірне явище, що інтегрує знання, діяльність, рефлексію та цінності, забезпечуючи готовність до інноваційної педагогічної практики в умовах глобальних освітніх трансформацій.

Науково-дослідна лабораторія «Духовні основи дошкільного дитинства», що функціонує на кафедрі теорії і методики дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради під керівництвом доктора педагогічних наук, професора Марини Вікторівни Роганової, здійснює системну наукову, освітню та просвітницьку діяльність, спрямовану на дослідження проблем духовного розвитку дітей дошкільного віку та підготовки майбутніх педагогів до реалізації духовно-морального виховання в сучасному освітньому просторі.

Діяльність лабораторії ґрунтується на переконанні, що щасливе та успішне життя людини починається з якісного дошкільця. Саме в дошкільному віці закладаються основи особистості, формуються моральні орієнтири, ціннісні ставлення до людей, природи, культури та суспільства. Тому одним із ключових завдань сучасного педагога дошкільної освіти є створення умов для гармонійного розвитку дитини, забезпечення її емоційного благополуччя, безпеки, творчого самовираження та духовного зростання. Вихователь покликаний допомогти дитині пізнати світ у його

різноманітності, навчити співчуття, доброзичливості, відповідальності та любові до рідної землі.

Наукові дослідження лабораторії здійснюються в межах комплексної теми «Виховання духовної культури дітей дошкільного віку» та «Культурно-духовні цінності виховання майбутніх педагогів». Науковий пошук спрямований на вивчення теоретичних засад духовного розвитку особистості дитини, розроблення інноваційних моделей духовно-морального виховання, створення програм і проєктів, які сприяють формуванню ціннісних орієнтацій у дітей дошкільного віку та професійній підготовці майбутніх вихователів.

Особлива увага приділяється поєднанню фундаментальних і прикладних досліджень, розвитку духовно-культурного потенціалу студентської молоді, підтримці художньо-творчої діяльності, естетичного виховання та національно-патріотичних цінностей. Лабораторія активно розвиває міжнародну співпрацю з науковими установами та закладами вищої освіти, бере участь у міжнародних конференціях, форумах, наукових семінарах і проєктах, присвячених проблемам духовності, дошкільної освіти та виховання особистості в умовах глобалізаційних змін.

Важливим напрямом діяльності лабораторії є науково-методичний супровід освітнього процесу, консультування педагогів, органів державної влади та місцевого самоврядування з питань духовного розвитку дітей дошкільного віку, а також підготовка та видання наукових і навчально-методичних праць за результатами проведених досліджень.

Науковий потенціал лабораторії представлений низкою наукових шкіл, які забезпечують багатовекторність досліджень. Серед них вагоме місце займають дослідження духовного розвитку дитини-дошкільника та виховання ціннісного ставлення до природи, проблем особистісного і професійного самовдосконалення педагога дошкільної освіти, гармонійного виховання особистості на засадах єдності краси тіла та краси душі дитини. Значна увага приділяється розвитку інклюзивного освітнього середовища, впровадженню сучасних інструментів дистанційної освіти, розбудові соціально-педагогічного партнерства між закладами освіти та родинами вихованців.

У межах діяльності лабораторії здійснюються дослідження творчого саморозвитку дітей засобами мистецтва, ігрової діяльності як провідного чинника розвитку дошкільника, а також логіко-математичного розвитку дітей у контексті сучасних освітніх технологій. Така інтеграція наукових напрямів сприяє комплексному вивченню особистості дитини та створенню умов для її гармонійного становлення.

В умовах модернізації вищої педагогічної освіти особливого значення набуває впровадження сучасних освітніх технологій, які забезпечують формування дослідницької компетентності, творчого мислення та професійної готовності майбутніх педагогів дошкільної освіти.

Діяльність освітньої дослідницької лабораторії «Духовні основи дошкільного дитинства» ґрунтується на використанні комплексу інноваційних технологій, що сприяють інтеграції наукової, освітньої та практичної підготовки студентів.

Проектні технології є одним із найбільш ефективних інструментів розвитку дослідницьких умінь майбутніх вихователів. Вони передбачають організацію самостійної або групової діяльності студентів, спрямованої на розв'язання актуальної педагогічної проблеми та створення конкретного освітнього продукту. У межах лабораторії студенти можуть реалізовувати проекти «Духовні цінності української родини», «Народна іграшка як засіб духовного виховання дошкільників», «Казка як джерело морального розвитку дитини», «Свята та традиції українського народу в освітньому процесі ЗДО». Під час роботи над проектами майбутні педагоги здійснюють пошук інформації, проводять опитування батьків і педагогів, аналізують наукові джерела, створюють методичні матеріали та презентують результати дослідження.

Важливе місце у діяльності лабораторії посідають технології змішаного та дистанційного навчання, які забезпечують гнучкість організації освітнього процесу. Поєднання очних занять із використанням цифрових ресурсів дозволяє студентам брати участь у науковій роботі незалежно від місця перебування. Зокрема, під час вивчення проблем духовного розвитку дітей студенти можуть опрацьовувати електронні навчальні матеріали, брати участь у вебінарах, онлайн-дискусіях, віртуальних конференціях та консультаціях із науковими керівниками. Такий формат є особливо актуальним в умовах воєнного стану та необхідності забезпечення безперервності освітнього процесу.

Ефективність дослідницької діяльності значною мірою підвищується завдяки використанню цифрових освітніх платформ. У роботі лабораторії доцільно застосовувати платформи Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams, Zoom та Google Meet. Вони забезпечують доступ до навчально-методичних матеріалів, організацію онлайн-комунікації, виконання дослідницьких завдань, проведення опитувань і тестувань. Наприклад, у Google Classroom можуть розміщуватися електронні кейси з проблем духовного виховання дітей дошкільного віку, а в Moodle – науково-методичні ресурси, рекомендації щодо виконання студентських досліджень та електронні бази даних.

Однією з інноваційних форм організації дослідницької діяльності є вебквест-технологія, яка поєднує елементи пошукової діяльності та використання інтернет-ресурсів. Вебквести стимулюють студентів до самостійного пошуку, аналізу та систематизації інформації. Наприклад, у межах лабораторії можуть проводитися вебквести «Духовна спадщина українського народу», «Видатні педагоги про духовне виховання дітей», «Українські народні традиції в житті дошкільника». Виконуючи завдання, студенти аналізують наукові джерела, цифрові архіви, освітні сайти та створюють мультимедійні презентації, відеоролики або інтерактивні карти.

Важливим засобом фіксації індивідуальних досягнень студентів є електронне портфоліо. Воно виконує функцію накопичення та систематизації результатів науково-дослідної діяльності майбутніх вихователів. До структури електронного портфоліо можуть входити результати досліджень, наукові статті, тези конференцій, сертифікати участі в наукових заходах, методичні розробки, авторські освітні проекти та рефлексивні звіти. Електронне портфоліо дозволяє відстежувати професійне зростання студента, оцінювати рівень сформованості дослідницької компетентності та представляти власні досягнення академічній спільноті.

Особливого значення в сучасній підготовці майбутніх вихователів набувають технології педагогічного коучингу, які спрямовані на розкриття особистісного потенціалу студента та формування його здатності до саморозвитку. Коучинг передбачає партнерську взаємодію між викладачем і студентом, під час якої останній самостійно визначає цілі дослідження, планує шляхи їх досягнення та аналізує результати діяльності. Наприклад, під час підготовки наукового проєкту викладач-коуч може використовувати запитання: «Яку проблему духовного виховання ти вважаєш актуальною?», «Які ресурси допоможуть тобі її дослідити?», «Які результати ти очікуєш отримати?». Такий підхід сприяє розвитку відповідальності, ініціативності та навичок самостійної наукової роботи.

Не менш важливими є технології фасилітації, які забезпечують ефективну організацію групової взаємодії та колективного пошуку рішень. У процесі роботи лабораторії фасилітаційні методики використовуються під час наукових дискусій, круглих столів, мозкових штурмів та творчих майстерень. Наприклад, обговорюючи проблему формування духовних цінностей у дітей дошкільного віку, студенти спільно генерують ідеї щодо використання народних традицій, художньої літератури або сімейних практик у виховному процесі. Роль фасилітатора полягає не у наданні готових відповідей, а в створенні умов для продуктивної взаємодії учасників.

Важливою складовою діяльності лабораторії є технології рефлексивної практики, які забезпечують усвідомлення студентами власного професійного

досвіду та результатів науково-дослідної діяльності. Рефлексія сприяє розвитку критичного мислення, здатності до самооцінювання та професійного самовдосконалення. Практичними інструментами можуть бути ведення рефлексивних щоденників, написання есе, складання карт професійного зростання, участь у рефлексивних колах після завершення проєктів чи педагогічної практики. Наприклад, після проведення дослідження студент аналізує труднощі, яких зазнав під час збору даних, оцінює ефективність використаних методів та визначає перспективи подальшої наукової роботи.

Діяльність лабораторії «Духовні основи дошкільного дитинства» підтверджує, що духовні цінності є фундаментом сучасної дошкільної освіти, а формування духовної культури майбутнього педагога виступає необхідною умовою виховання покоління дітей, здатних до гуманістичної взаємодії, творчості, відповідальності та усвідомленого життєвого вибору. Саме тому результати роботи лабораторії мають важливе значення для розвитку вітчизняної педагогічної науки та модернізації системи дошкільної освіти України.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Упровадження сучасних освітніх технологій у діяльність дослідницької лабораторії «Духовні основи дошкільного дитинства» забезпечує інтеграцію освітньої, наукової та практичної підготовки майбутніх педагогів дошкільної освіти. Комплексне використання проєктних, цифрових, дистанційних, вебквест, коучингових, фасилітаційних і рефлексивних технологій сприяє формуванню дослідницької компетентності, розвитку творчого мислення, професійної мобільності та готовності студентів до інноваційної педагогічної діяльності. Водночас професійна підготовка має бути спрямована не лише на засвоєння системи знань і практичних умінь, а й на розвиток здатності до наукового пошуку, критичного осмислення педагогічних явищ, самостійного дослідження та безперервного професійного самовдосконалення. Отже, ефективність формування дослідницької культури майбутніх педагогів дошкільної освіти визначається створенням інноваційного освітнього середовища, використанням сучасних технологій навчання та організацією дослідницької діяльності, що стимулює творчу активність, професійну рефлексію і готовність до вирішення актуальних завдань сучасної дошкільної освіти. Перспективи подальших досліджень вбачаються, визначенні педагогічних умов ефективного формування дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти, а також у вивченні можливостей використання цифрових технологій, штучного інтелекту та міждисциплінарних підходів для підвищення результативності їхньої науково-дослідної підготовки.

Література

1. Кот Н. В., Улюкаєва І. Г. Науково-дослідна робота здобувачів-магістрантів спеціальності «Дошкільна освіта» *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2026. № 223. С. 359-364. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-223-359-364>
2. Діхтяренко С. В. Діяльнісний підхід у підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти до дослідно-експериментальної роботи. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2025. № 10. С. 136-141. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-10-22>
3. Тубичко Ю. Методика формування психолого-педагогічної готовності майбутніх вихователів до дослідницької діяльності // *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. № 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.27>
4. Козак Л. В. Формування готовності майбутніх педагогів дошкільної освіти до інноваційної діяльності. *Освітологічний дискурс*. 2021. № 3 (35). DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2021.3510>
5. Борин Г. В. Діяльнісний підхід у професійній підготовці майбутніх вихователів. *Освітній простір України*. 2019. Вип. 1. С. 52–58. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.1.52-58>
6. Шульга І. І. Професійна підготовка майбутніх вихователів до роботи в умовах інклюзивного закладу дошкільної освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2026. Вип. 58. С. 303–307. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.303-307>
7. Біличенко Г. В., Міхєєва О. В. Практикум з комунікативної культури фахівця дошкільної освіти. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2024. № 2 (106). DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.2\(106\)2024.315135](https://doi.org/10.31865/2077-1827.2(106)2024.315135)
8. Паска Т. С. Цифрові технології в системі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти // *Академічні студії. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2025. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.24>
9. Valls-Bautista, C., Solé-Llussà, A., & Casanoves, M. (2021). Pre-service teachers' acquisition of scientific knowledge and scientific skills through inquiry-based laboratory activity. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 11(5). Emerald Publishing. DOI: 10.1108/HESWBL-07-2020-0161.
10. Contreras, N., Liesa, E., & Giralte-Romeu, M. (2024). How pre-service teachers change their view of forms of inquiry after participating in an inquiry-based practicum. *Teaching and Teacher Education*, 140, 104478. Elsevier. DOI: 10.1016/j.tate.2024.104478.
11. Achurra, A., Uskola, A., & Zamalloa, T. (2024). Future teachers' perceptions about their preparedness to teach science as inquiry. *Education Sciences*, 14(7), 700. MDPI. DOI: 10.3390/educsci14070700.
12. Am, M. A., Mirawati, M., Hopiani, A., & Despriliani, R. (2025). Future-ready instructional technology for early childhood education: A bibliometric and meta-synthesis analysis. *On the Horizon*, 33(4), 418–443. Emerald Publishing. DOI: 10.1108/OTH-03-2025-0035.

13. Bogush, A., Kovshar, O., Kovtun, O., & Bulgakova, O. (2020). Pedagogical conditions for the formation of professional culture of future educators of preschool educational institutions. *Propósitos y Representaciones*, 8(SPE2), e676. <https://doi.org/10.20511/pyr2020.v8nSPE2.676>
14. Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn? *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291–309. <https://doi.org/10.1080/02619768.2017.1315399>
15. Burnard, P., et al. (2016). Developing creativity and research capacity in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 59, 123–134. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.05.012>
16. Burnard, P., et al. (2016). Developing creativity and research capacity in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 59, 123–134. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.05.012>
17. Avalos, B. (2018). Teacher professional development in Teaching and Teacher Education over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 76, 1–12. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.08.001>
18. Redecker, C. (2017). *European framework for the digital competence of educators (DigCompEdu)*. Luxembourg: Publications Office of the EU. <https://doi.org/10.2760/159770>

References

1. Kot N. V., Uliukaieva I. H. (2026). Naukovo-doslidna robota здобувачів-магістрантів спеціальності «Досхильна освіта» [Scientific research work of master's students majoring in "Preschool Education"]. *Naukovi zapysky. Seriya: Pedahohichni nauky*. No. 223. P. 359-364. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2026-1-223-359-364> (ukr).
2. Dikhtiarenko S. V. (2025). Diialnisnyi pidkhd u pidhotovtsi maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity do doslidno-eksperymentalnoi roboty [Activity-based approach in the preparation of future preschool education specialists for research and experimental work]. *Pedahohichna innovatyka: suchasnist ta perspektyvy*. No. 10. P. 136-141. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-10-22> (ukr).
3. Tubyhko Yu. (2025). Metodyka formuvannya psykholoho-pedahohichnoi hotovnosti maibutnikh vykhovateliv do doslidnytskoi diialnosti [Methodology for developing psychological and pedagogical readiness of future preschool teachers for research activities]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*. No. 4. DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2025.4.27> (ukr).
4. Kozak L. V. (2021). Formuvannya hotovnosti maibutnikh pedahohiv doshkilnoi osvity do innovatsiinoi diialnosti [Developing the readiness of future preschool education teachers for innovative activity]. *Osvitolohichni dyskurs*. No. 3 (35). DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2021.3510> (ukr).
5. Boryn H. V.(2019) Diialnisnyi pidkhd u profesiinii pidhotovtsi maibutnikh vykhovateliv [Activity-based approach in the professional training of future

- preschool teachers]. *Osvitnii prostir Ukrainy*. Iss. 1. P. 52-58. DOI: <https://doi.org/10.15330/esu.1.52-58> (ukr).
6. Shulha I. I. (2026). Profesiina pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do roboty v umovakh inkliuzyvnoho zakladu doshkilnoi osvity [Professional training of future preschool teachers for work in an inclusive preschool education institution]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya: Pedahohika. Sotsialna robota*. Iss. 58. P. 303–307. DOI: <https://doi.org/10.24144/2524-0609.2026.58.303-307> (ukr).
 7. Bilychenko H. V., Mikhieieva O. V. (2024). Praktikum z komunikativnoi kultury fakhivtsia doshkilnoi osvity [Workshop on communicative culture of a preschool education specialist.]. *Naukovyi visnyk Pivdennoukrajnskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni K. D. Ushynskoho*. No. 2 (106). DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.2\(106\)2024.315135](https://doi.org/10.31865/2077-1827.2(106)2024.315135) (ukr).
 8. Paska T. S. (2025) Tsyfrovi tekhnolohii v systemi pidhotovky maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Digital technologies in the system of training future preschool teachers]. *Akademichni studii. Seriya «Pedahohika ta psykholohiia»*. No. 2. DOI: <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2025-2.24> (ukr).
 9. Valls-Bautista, C., Solé-Llussà, A., & Casanoves, M. (2021). Pre-service teachers' acquisition of scientific knowledge and scientific skills through inquiry-based laboratory activity. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*, 11(5). Emerald Publishing. DOI: 10.1108/HESWBL-07-2020-0161. (eng).
 10. Contreras, N., Liesa, E., & Giralt-Romeu, M. (2024). How pre-service teachers change their view of forms of inquiry after participating in an inquiry-based practicum. *Teaching and Teacher Education*, 140, 104478. Elsevier. DOI: 10.1016/j.tate.2024.104478. (eng).
 11. Achurra, A., Uskola, A., & Zamalloa, T. (2024). Future teachers' perceptions about their preparedness to teach science as inquiry. *Education Sciences*, 14(7), 700. MDPI. DOI: 10.3390/educsci14070700. (eng).
 12. Am, M. A., Mirawati, M., Hopiani, A., & Despriliani, R. (2025). Future-ready instructional technology for early childhood education: A bibliometric and meta-synthesis analysis. *On the Horizon*, 33(4), 418–443. Emerald Publishing. DOI: 10.1108/OTH-03-2025-0035. (eng).
 13. Bogush, A., Kovshar, O., Kovtun, O., & Bulgakova, O. (2020). Pedagogical conditions for the formation of professional culture of future educators of preschool educational institutions. *Propósitos y Representaciones*, 8(SPE2), e676. DOI: <https://doi.org/10.20511/pyr2020.v8nSPE2.676> (eng).
 14. Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn? *European Journal of Teacher Education*, 40(3), 291–309. DOI: <https://doi.org/10.1080/02619768.2017.1315399> (eng).
 15. Burnard, P., et al. (2016). Developing creativity and research capacity in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 59, 123–134. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.05.012> (eng).

16. Burnard, P., et al. (2016). Developing creativity and research capacity in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, 59, 123–134. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2016.05.012> (eng).
17. Avalos, B. (2018). Teacher professional development in *Teaching and Teacher Education* over ten years. *Teaching and Teacher Education*, 76, 1-12. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.08.001> (eng).
18. Redecker, C. (2017). European framework for the digital competence of educators (DigCompEdu). Luxembourg: Publications Office of the EU. DOI: <https://doi.org/10.2760/159770> (eng).

EDUCATIONAL RESEARCH LABORATORY FOR FUTURE PRESCHOOL TEACHERS: THEORETICAL FOUNDATIONS AND MODERN TECHNOLOGIES

M. V. Roganova

The article addresses the issue of developing the research culture of future preschool educators as an essential component of their professional training. It emphasizes that a contemporary preschool teacher should possess not only professional knowledge and practical skills but also research competencies that enable the analysis of pedagogical phenomena, the identification of effective solutions to professional challenges, and the implementation of innovations in the educational process.

Research competence of a preschool educator is defined as an integrative construct encompassing motivation for scientific inquiry, a system of theoretical knowledge, research skills, and personal qualities required for conducting educational research. It is argued that the development of this competence is facilitated through the ability to identify research problems, justify their relevance, formulate research aims and objectives, select appropriate research methods, analyse research findings, and effectively present the results.

Particular attention is devoted to the educational research laboratory of the future preschool educator as an innovative environment for fostering students' research competencies. Specifically, the paper highlights the application of contemporary educational technologies within the educational research laboratory Spiritual Foundations of Early Childhood as a means of developing research competence, creative thinking, and professional readiness among future preschool educators. The educational potential of project-based, blended, and distance learning technologies, digital educational platforms, web quests, electronic portfolios, pedagogical coaching, facilitation, and reflective practice is examined with regard to integrating educational, research, and practical activities. It is concluded that the comprehensive implementation of these technologies promotes the development of research skills, professional reflection, learner autonomy, academic collaboration, and the readiness of future preschool educators for innovative professional practice.

Keywords: *future preschool educator; preschool education teacher; research competence; research culture; educational research laboratory; research activity;*

professional training; inquiry-based learning; innovative educational technologies; preschool education.

Роганова Марина Вікторівна – професор кафедри теорії та методик дошкільної освіти Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (м. Харків, Україна). E-mail: marinavik@ukr.net

Roganova Marina Viktorivna – Head of the Department of Theories and Methodology of Preschool Formation of Municipal Establishment “Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy” of Kharkiv Regional Council (Kharkiv, Ukraine). E-mail: marinavik@ukr.net

Стаття надійшла до редакції 06.07.2026.

Стаття прийнята до друку після рецензування 11.09.2026.

Стаття опублікована 30.10.2026.

Стаття з відкритим доступом,
відповідно до умов ліцензії
[Creative Commons \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)